

๒๐ ๘
บทละคร เรื่อง ขุนช้างขุนแผน

ตอน

พลายเพชรพลายบัวออกศึก

กรมศิลปากรปรับปรุงใหม่

ฉบับแก้ไขจัดพิมพ์ครั้งที่ ๒

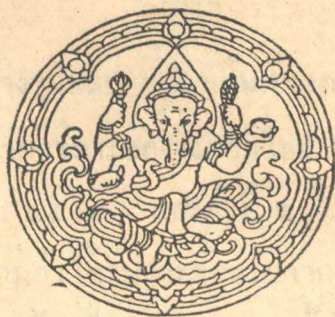
ประกอบแสดงของศิลปินและนักเรียนนาฏศิลป์

๒.๕๑
ก.
ของ

กรมศิลปากร

ณ โรงละครอนึ่งศิลปากร

เมื่อเดือนเมษายน พุทธศักราช ๒๔๙๖

บทละคร เรื่อง ขุนช้างขุนแผน

ดอน

พลายเพชรพลายบัวออกศึก

กรมศิลปากรปรับปรุงใหม่

ฉบับแก้ไขจัดพิมพ์ครั้งที่ ๒

ประกอบการแสดงของศิลปินและนักเรียนนาฏศิลป์

ของ

กรมศิลปากร

ณ โรงละครอนึ่งศิลปากร

เมื่อเดือนเมษายน พุทธศักราช ๒๕๔๖

คำนำ

นาฏกรรมเรื่องขุนช้างขุนแผน ซึ่งดำเนินเรื่องตามกลอนเล่านั่น กรมศิลปากร
เคยนำเอามาปรับปรุงใหม่ ตามวิธีการของละครคนไทย แล้วนำออกแสดง ณ โรงละคร
ศิลปากร เมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๔๘๒ และต้นปี พ.ศ. ๒๔๘๓ ตอนหนึ่งแล้ว คือ
ตอน พระไวยแตกทัพ ปรากฏว่าได้รับการต้อนรับจากประชาชนและนักการละครคนเป็น
อย่างดียิ่ง โรงละครศิลปากรต้องเปิดการแสดงตอนนั้นติดต่อกันมาถึง ๑๐๘ รอบ ต่อมา
หม่อมหลวง ดันตวงศ์ได้ ได้ปรึกษากับข้าพเจ้าและนายมนตรี ตราโมท ที่จะนำเอา
ตอน พลายเพชรพลายบัวออกศึก ออกแสดงอีกตอนหนึ่ง เพราะเห็นว่า เป็นอีกตอนหนึ่ง
ที่มีชนชั้นทางนาฏศิลป์และมวยเด่นชัดได้หลายอย่าง อาจประกอบรูปให้สามารถ
แสดงออกซึ่งศิลปได้หลายรส เมื่อปรึกษาเป็นทอดๆกันแล้ว ข้าพเจ้าจึงขอมบทละคร
ตอนทศกัณฐ์มาจากกรมศิลปากร ๑ ฉบับ ๑ เข้าใจว่าเป็นสำนวนที่ปรับปรุงมา
จากบทซึ่งหลวงพัฒน์พงศ์ภาค (พิมพ์ ชัยยางค์) แต่งให้คณะละครของท่านเจ้าพระยา
มหินทรศักดิ์ธำรง แสดงที่โรงละครปรีชเชยเคอร์ เมื่อครั้งรัชกาลที่ ๕ และขอมจาก
ครูสอาด แต่งสวด มาอีกสำนวน ๑ ซึ่งเป็นสำนวนที่เคยปรับปรุงใช้เป็นบทแสดงละคร
ของท่านเจ้าคุณพระประยูรวงศ์ แล้วนำมาเปรียบเทียบกับกลอนบทเล่านั่น กำหนดฉากและ
ปรับปรุงบทใหม่ ร่วมกันเพิ่มเติมแก้ไขและตัดทอนให้เหมาะแก่การแสดงเป็นละคร
ฉาก รวมทั้งหม่อม ๘ ฉาก แล้วนำเสนอก่อนอธิบดีกรมศิลปากรช่วยตรวจแก้ออก
หนึ่ง ท่านก็ได้โปรดส่งเวลาช่วยตรวจตราแก้ไขให้เป็นบทเรียบร้อยและเพราะชน
หลายแห่ง ทั้งเมื่อได้นำมาผดขอมเขากับฉากซึ่งสร้างจนประกอบตามท้องเรื่อง ก็ได้
ปรับปรุงแก้ไขทั้งถ้อยคำและเพลงดนตรีอีกหลายแห่งเพื่อให้เข้ากันสนิทกับการแสดง
บนเวที จนได้เรารูปเป็นบทละครเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอน พลายเพชรพลายบัว
ออกศึก ดังพิมพ์พบใช้เป็นบทประกอบการแสดงในเดิมน

ท่านที่เคยอ่านบทละครใน เช่น บทพระราชนิพนธ์ เรื่องอิเหนาและรามเกียรติ์
 เป็นคน ซึ่งส่วนใหญ่กล่าวด้วยพระราชนิพนธ์ของพระราชมหากษัตริย์ ย่อมจะรู้สึก
 กันได้ว่า ถ้อยคำด้านนวนกตอนในบทพระราชนิพนธ์นั้น ทรงเพราเมตตาของคำและของ
 กตอนประณีตงดงามตามแบบละครใน แต่เมื่อมาอ่านกตอนบทละครเรื่องขุนช้าง
 ขุนแผน ตอนพลายเพชรพลายบัวออกศึก ก็อาจรู้สึกว่าด้านนวนกตอนไม่ประณีตงดงาม
 ดังกล่าว ทั้งนี้เนื่องจากเป็นบทที่ใส่คำให้ตรงกับเสียงของละครในว่า ประเภทที่เรียกว่า
 “ละครนอก” ถ้อยคำด้านนวน ไวยากรณ์ซึ่งร้อยกรองขึ้นแบบบทละคร จึงพยายามให้เป็น
 อย่างของคำในนิพนธ์และเป็นไปอย่างของชาวบ้านในตลาด แต่เป็นความจริงที่กต
 อยู่ทั่วไปในบรรดานักดูและนักอ่านบทละครทั้งหลายแล้ว เพราะฉะนั้น บทละครเรื่อง
 ขุนช้างขุนแผน ตอนพลายเพชรพลายบัวออกศึก ตลอดจนบทของเรื่องอื่นและตอนอื่น
 ใดที่เป็นประเภทละครนอก ซึ่งกรมศิลปากรเคยปรับปรุงและนำออกแสดงมาแล้ว จึง
 ปรับปรุงแก้ไขให้เป็นไปตามฉันทลักษณ์และแบบแผนของประเภทละครดังกล่าว
 อนึ่ง เห็นควรกล่าวไว้ในที่นี้ด้วยว่า ในการปรับปรุงแก้ไขบทและฉากของบทละคร
 เรื่องนี้ นอกจากได้รับความร่วมมือจากบรรดาครุฑาจารย์ทางนาฏศิลป์และดุริยางคศิลป์
 ภายในกรมศิลปากรอย่างพร้อมเพรียงด้วยแล้ว ยังได้รับความร่วมมือช่วยเหลือจาก
 ท่านที่เคารพนับถือนอกอีกบางท่าน มี พลตรี ม.ด. ขาว กฤษณ์ อธิบดีกรมประชา
 สัมพันธ์ เป็นคน และยังมียกท่านผู้หนึ่ง ซึ่งให้ความช่วยเหลือทั้งในการปรับปรุงบทและให้
 การผลักดันแนะนำเป็นอย่างดี แต่ท่านขอสงวนนามไว้ให้ระบุนาม ข้าพเจ้าจึงมีความเสียใจ
 จาต้องขออภัยไม่ระบุนามตามคำขอของของท่าน แต่ขอแสดงความขอบพระคุณอย่างสูง
 แก่ท่านผู้นั้นให้ปรากฏไว้ในที่นี้ด้วย.

ธนิต อยู่โพธิ์

กองการสังคีต

กรมศิลปากร

๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๖

ละคอน เรื่อง ชุนช้างชุนแผน

ตอน

พลายเพชรพลายบัวออกศึก

กรมศิลปากรปรับปรุงใหม่

จัดเฉพาะ ๘ ฉาก

ฉากที่ ๑	หอนั่ง บ้านหลวงต่างใจ	หน้า ๑
ฉากที่ ๒	สระน้ำ เขิงเขาสระบาป	” ๒
ฉากที่ ๓	กุฎีไกล่ปากด้วยทาน	” ๓
ฉากที่ ๔	เคหาสน์หลวงต่างใจ	” ๗
ฉากที่ ๕	หน้าถ้ำ เขาสระบาป	” ๙
ฉากที่ ๖	ตำนานนครเชียงใหม่	” ๒๑
	ตอนที่ ๑ ป่าไกล่ตำนานนครเชียงใหม่	” ๒๑
	ตอนที่ ๒ ดำน	” ๒๓
ฉากที่ ๗	ห้องพระโรง นครเชียงใหม่	” ๒๔
ฉากที่ ๘	สนามรบ ไกล่ตำนานนครเชียงใหม่	” ๒๖

หม่อมราชวงศ์สุข เศรษฐมณี

กติกาสถาบันพระมหากษัตริย์

ตีพิมพ์ครั้งแรก

เมื่อเดือน กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๕๖

แก้ไขและตีพิมพ์ครั้งที่ ๒

เมื่อเดือน เมษายน พุทธศักราช ๒๔๕๖

บทละคร เรื่อง ชุนช้างขุนแผน
ตอน

พลายเพชรพลายบัวออกศึก

กรมศิลปากรปรับปรุงใหม่

จัดเฉพาะ ๘ ฉาก

ฉากที่ ๑ หอนั่ง บ้านหลวงต่างใจ เมืองจอมทอง

เวลาเช้า

— บิพาทย์ทำเพลง “วา” —

เปิดม่าน

— เห็นหลวงต่างใจนั่งอยู่พร้อมด้วยบัวคำและแฉ่นแก้ว —

— มีบริวารและคนใช้คอยด้วยพอสมควร —

ร้องเพลงขับ

๑ จะรดาวถึงท่านผู้ชายพลายณรงค์ ฝ่ายองค์ขุนแผนแสนสง่า
เป็นบุตรนางดาวทองผ่องใส บัวคำเป็นภรรยาพร้อมขวัญ

ร้องเพลงสร้อยลา

๑ ได้ประทานซองทองต่างใจ เกรียงไกรคมพดพดขน
เป็นใหญ่ในจอมทองกองดำคัญ บ่อกนอรรราชพาด

ร้องรำ

๑ ครนถึงวันคชนบใหม่ หลวงต่างใจเกษมสันต์ทรรษา
(ทอด) จึ่งชวนบัวคำภรรยา กับแฉ่นแก้วคิดให้คดาไค

ไปสระผมที่เชิงศรี
แวดล้อมพร้อมด้วยพวงข้าวไท

อย่างเคยทุกปีไม่เว้นได้
เดินในถนนวัดดัดมรรคา ฯ

— เพลงเร็ว —

— พลายบัวบังเอิญเดินสวนทาง — เห็นแว่นแก้วก็แอบตามดู —
เปิดม่าน

จบฉากที่ ๑

ฉากที่ ๒ สระน้ำ เชิงเขาสระบาป

เวลาสายถึงบ่าย

— บัพพาทย์ทำเพลงเร็ว — ลา —
เปิดม่าน

— เห็นสระน้ำอยู่เบื้องหลัง — ตอนหนึ่งมีป่าละเมาะให้คนแอบดูได้ —
— หลงต่างใจ บัวคำและแว่นแก้ว พร้อมด้วยเหล่าสาวใช้กำลังมาถึง —
— ต่างอาบนาสรวนหัวและเล่นน้ำ —

ร้องเพลงลงสระลาว

๑ ถึงสระศรีวัดเหลดยมจตุรต์
ท่านผู้ใหญ่ต้องศรีภักดิ์
ฝ่ายนางสาว ๆ ก็เดินนำ
เจ้าแว่นแก้ว โคมงามทรมวย
นางชอนคนบางคนหว
เจ้าพาดนอยคอยชะเงาแตรมะย

ต่างผลัดมาพาดนด้วยทรรษา
ดังดั่งคงคาเบิกบานใจ
บางผู้ดำว่ายเด่นตามวิสัย
เขาเด่นได้ว่ายวนอยู่วนวย
แฝงใบปทุมมาแหวดหาย
ศาล้ายดูแวนแหวดแหวดพศัสม ฯ

ร้องเพลงชมโฉม

๑ รูปทรงองค์เธออ่อนแอ้น
ควักไกรวงวาดนัยน์ตาคม

แขนแมนอ่อนช้อยข้างงามดม
ได้ขีดคมคงจะขึ้นวันวิญญาน ฯ

บทละคร เรื่อง ชุนช้างขุนแผน

ตอน

พลายเพชรพลายบัวออกศึก

กรรมศิลป์การปรับปรุงใหม่

จัดเฉพาะ ๘ ฉาก

ฉากที่ ๑ หอนั่ง บ้านหลวงต่างใจ เมืองจอมทอง

เวลาเช้า

— บัณฑิตทำเพลง “วา” —

เปิดม่าน

— เห็นหลวงต่างใจนั่งอยู่พร้อมด้วยบัวคำและแว่นแก้ว —

— มีบริวารและคนใช้อยู่ด้วยพอสมควร —

ร้องเพลงขับ

๑ จรดดาวถึงท่านผู้ชายพลายณรงค
เป็นบุตรนางดาวทองเมืองไธยา
เฝ้าพงศ์ขุนแผนแดนสง่า
บัวคำเป็นภรรยาพร้อมขวัญ ฯ

ร้องเพลงสร้อยดา

๑ ได้ประทานชื่อคงหัดต่างใจ
เป็นใหญ่ในจอมทองกองดำคัญ
เกรียงไกรคมพดพดชนธ
บ่อนกนอราชพาตา ฯ

ร้องรำ

๑ ครนถ่วงนคชนบใหม่
(ทอด) จังชนบบัวคำภรรยา
หลวงต่างใจเกษมฉันด์ทรรษา
กับแว่นแก้วคิดให้คิดไค

กำลังหนุ่มกตัญญูด้วยความรัก
ไม่ลืมคิดเพียงชั่วดจะบรรลัย
ดูจะหักทรวงโศกกำสรัดได้
วิญญาณใจไม่ฉันทินทรา ฯ

ร้องเพลงถอยหลังเข้าคลอง

๑ จิงตุจากกระเบียงเมียงมอง ตรึกตรองทางที่จะไปหา
เห็นหัตถ์พหลับโหดได้ยา หีบยามค้นหาเครื่องรางพถัน
จิงเอาผ้าประเจียดมาโพกหัว ตระกุดโทนได้ตัวร่มัน
หีบมะนาวกับขาวดาร์ดังดำคณ มดหมอลงย่นคบองกนกกาย
โกะชนกระชนเตียงดำเนียงแจ้ว ดาวแพรวเดือนพว้างกระจ่างฉาย
เจ้าพลายเดินตามทางยางเยองกราย ถึงชายป่าพถนมหันน่าน ฯ

ขับเสภา

๑ เข้าในป่าเขาเที่ยวหาผล พบกถวยตานั่งตึงตระหง่าน
ต้นหนึ่งใหญ่ดำเทาดำดาด ปลัดประหารคาคอมรณา
ย่นตายกถนรายคองกถนผล บคำจมเก้งฉกาจอาจกถา
แต่เห็นเจ้าพลายเดินกรายมา ก็ดำแดงเดชาให้น่ากถัว
เป็นพายุพยับอบทุกทิศ มดมดหมอกหม่นพถกถัว
คณเอนระเนนถนถนระว เลี้ยงโผงผ่งประหนึ่งคัวจะปลิวไป ฯ

— คุกพาทยลา ๑ —

— ทำเป็นลมพายุพัดตนกล้วยตานีส่นและเอนไปเอนมา —

— ปี่พาทยทำเพลง “พรายตานี” —

— ทำเสียงสุนัขทอนและเสียงนกยูงนกเค้าแมวร้อง —

— พวกผีพรายออกมาเต้นระบำ แล้วนางพรายตานีออก —

ร้องเพลงได้ลวด (๑)

๑ พวกเราภคพราย

ต่างพร้อมกันร่วมบนเตียง

หลายหลายมากมาย

โศกเศร้า

เด่นชัดออกมา

ด้วยน้ำคำรายดังตาน้ำ (ซ้ำ)

ว่าเรใจของภคพราย

ขอคืนทรวงกระดกตน

ในเขตป่าช้าอนมดมน (ซ้ำ)

แผ่เกล็ดให้ตกใจ (ซ้ำ) ๑

— ป้าพ่ายทำเพลงแรงกระพือปีก —

— พวกผู้พ่ายที่เดินระบำหายเข้าโรง —

ร้องสระบุหร่งนอก

๑ เมื่อน

ชะนางพรายตาน้ำดีสุดใจ

หยิบขาวดำรยกรมอนเห็นอวด

คำรบด้ามคาบภาวนา

พลายบัวดอกถนไม่หวนไหว

เจ้าพลายไม่นัยน้อยหยดรอร่า

พลายบัวปลูกเด็กดวยคาถา

แต่เข้าไปปล้นทนที่ ๑

— ป้าพ่ายทำเพลงคุกพาทยล ๒ —

ร้องเพลงหน้เสื่อ

๑ บดิน

ความกตเวหาพลายกตยอนทวย

นางตานดินฤทธคจะหน

นางตานกตบร่างเบนนางใน ๑

— รัว —

— นางพรายตาน้ำเข้า — นางแปลิงออก —

ร้องเพลงสั้นวล

๑ รูปร้ายกตยกตบเป็นดำน้อย

เฉิดโฉมประโดมตระดานใจ

แซมช้อยนวลละของผ่องใส

แอบคั่นกตวยใหญ่แต่ถามมา

ฉากที่ ๔ เคาสน์หลวงต่างใจ เมืองจอมทอง

เวลากลางคืนตอนดึก

— ปี่พาทย์ทำเพลงเชิดฉิ่ง —

เปิดม่าน

— เห็นบ้านหลวงต่างใจ —

— พลายบัวเดินนำหน้า — นางพรายตานี้ตามมาในเบื้องหลัง —

ขับเสภา

๑ ครูหนึ่งถึงบ้านหลวงต่างใจ กำแพงนอกคอกในได้กดอนต้น
ซัดข้าวตำหวานลูกมะนาวพ่น ผู้คนทงหนนสนั่นทอน ๆ

ร้องเพลงเชอ

๑ โอหม่านคาถามหาสระเตาะ เป่าเผดาะดิมหลดุดะท่อนถอน
ทงภคพรายเผาทกหนจร ฌเรือนหตบชอนหลัดกไป ๆ

— ปี่พาทย์ทำเพลงร่ำเวลา ๓ —

— นางพรายตานี้ เมื่อยังไม่ถึงบทให้หลบเข้าหลบเสีย —

ขับเสภา

๑ ข่างชนบนไคเข้าในคอก ตูปลักใหญ่กว้างสว่างไสว
เบ็ดประศูเห็นแฉ่นแฉ่วแฉ่วไว ตะดังไปตุนางไม่วางตา ๆ

ร้องต้นเพลงยาว

๑ เจ้างามปลั่งดังทองธรรมชาติ งามประหลาดแต่ได้รูปเตชะ
ความรักปดมปดามชาบธรา เจ้านางแนบกายพางางอน
ประจกกรชอนนางชนดวงคก เซยพกตวรพุ่มพวงดวงดมร
เผ้าตบโดมโถมฉายไม่จากจร ด้วยอาวรณ์รักหน่วงหนักใจ ๆ

ขับเสภา

๑ ครานนางตานีทำ เห็นว่าพลายบัวผุดหลงใหล
จึงเข้ามาเตือนพันทนต์ — ดุริยไธจวนต่างต่างพา
มามัวหลงงงววยจะเสียการ ครอบออกจากบ้านเสียดีกว่า
เมื่อทัยไธแสงแจ้งชนมา เห็นว่าพ่อพลายจะเสียท
พลายบวศรครกนกชนใด ประคองอ้อมทราวมวยออกจากท
มุ่งหน้าพานางจรด ผิดตามหลังระวงษ์ ฯ

— เชิด —

เปิดม่าน
จบฉากที่ ๔

ฉากที่ ๕ หน้าถา เขาสระบาป

เวลารุ่งถึงกลางวัน

— ปี่พาทย์ทำเพลงเชิด —

เปิดม่าน

— มองเห็นปากถ้ำ — ควรทำให้มองเห็นเข้าไปภายในถ้ำนี้ด้วย —

— หน้าถ้ำทำให้เห็นลานกว้าง —

— ด้านหนึ่งเป็นป่าละเมาะ มีต้นไม้ร่มหรือเถาวัลย์พอกทั่วคนจะลอดไปติดอยู่แค่บ่าได้ —

— มีม้าสีเร้งร้องและกินหญ้าอยู่ —

— ม้าสีตอนนั้นแต่งเป็นม้าตัวเปล่ายังไม่มียี่ห้อประกอบอย่างม้าเทียมรถโขน —

— พลายบัวผุดแค้นแค้นออกมา —

ร้องเพลงพม่าน้อย

๑ ครนถึงทวาวเวงเชิงผา เป็นศิลาชะ โกงเงอมเหลื่อมไศด
๔ เป็นหลบภนชนเชิงแลวิไล งามนางดังไฉ่ทงนทรา ฯ

— รัว —

ขับเสภา

๑ จรดาดงม่านดงนป่าน
 ออกทงดาบ โพรงแกว่รื่องคักดา
 ครนวังแจ้แดงตะวันพรณราย
 แด่วังโตดโตดเด่นแผ่นดำพอง
 เห็นเจ้าพลายวิ้งนางดงหน้าถ้ำ
 โตดดำพองร้องแรกแยกเขยวณิด
 เจ้าพลายบวดยกทรงตงทارب
 คนโตดมา โตดชนทงตว
 รวบรัดประยทกรณหลายท่า
 ค่างรอรามีได้หาญเข้าราญรอน
 แด่วदनตรงเข้ามาเอาญาบ้อน
 มารูจักชกเชื่องให้ดูบคด

ของเบदनอยชายชาญทหารกล้า
 อยู่ในคูหาเขาจอมทอง
 ม่านดย่องกรายผ่นผยของ
 คักคระนองเร้งร่าออกหากิน
 ม้าดำหันทกผกผิน
 โตดดิน โขกคตพัดพลายบัว
 โตดโผน โจนจับจิกผมหัว
 คนกักดามาไมกตวัดตมบอน
 คนกเห็นอยเมอยดามากฮอน
 เจ้าพลายถอนทงญาบวิกรม
 ค้อย ๆ ผ่อนพอให้ถมไม้มหน้า
 รกเจ้าพลายเหตอตาจรงซากน ฯ

ร้องเพลงนกจาก

๑ เมื่อนน
 ดูบหงพดางวาพมานน

พลายบวชนชมดมกวด
 ไปอยูกินกบชาวย้าอาวณ ฯ

ขับเสภา

๑ มานดได้พงเจ้าพลายว่า
 ทำเหมือนจะบอกให้ไปทอน

เร้งร่าเด่นรัฐหนารอน
 เจ้าพลายจรตามหงอฮาชามา ฯ

— ทำเพลงข้างประสานงานขึ้นเดี่ยว —

— เมื่อมาได้กินหญ้าแล้วทำท่ารักพลายบัว พยักหน้าให้พลายบัวตามไป —

— พลายบัวตามม้าเข้าไปภายในถ้ำแล้วออกมา —

— ตอนกลับออกมาจากถ้ำ ม้าสีน้ำตาลแต่งเครื่องอย่างละคอนให้มีบังเหียนและสายครบ —

— พลายบัวถือดาบโพรงแก้วออกมาด้วย —

— พลายบัวกับม้ามายืนอยู่หน้าผาที่แว่นแก้วนอนอยู่ แล้วบอกให้ม้าไปกินหญ้า —

ร้องเพลงพญาสีเส้า

๑ นางแนบแนบนางทองยงหัดบ กอดประทับแน่นเดี่ยวแน่นหา
ประคองกายพดางรายพระมนตรา แดงกอดกอดยาให้คนพดณ ฯ

— รัว —

ร้องเพลงโลมนอก

๑ ครานันจิงโลมเจ้าแค้นแก้ว คั่นแค้นตกใจไหวหวั่น
เห็นเจ้าพดายอกใจให้ตนคั่น คัดฉันทเร่งว่าจะดุดไป
เจ้าพดายน้อยหน่วงเหนี่ยวขอมอนอง แม่รูปทองนี้จะหนีไปไหน
รักเจ้าเท่าเทียมชวาลย จิงอาจงจงใจไปดักมา
แค้นเห็นเดนนาคเซ่งเซา ให้ร้อนร่ำเศร้าโศกกำดัดรดา
ตงศรีตงกบทรวงถ่วงอุรา แม่ไม่ได้แค้นตามาเบบเมย
ไหนพจจะมีชีวิตเล่า จะโจนเขาตงไปให้ตายเสีย
แต่คงคดุมรุมรอนตงไฟเดย ละห้อยละเหี่ยชุนคิตคิตใจ
ว่าพดางทางกอดตอดคดอง ประจงตองเคื่อนจิตคิตคิต
รับขวัญเจ้าอย่าหันให้ห่างไกล ขอฝากชีวิตไว้กับแก้วตา ฯ

ขับเสภา

๑ ครานนแฉ่นแฉ่นแฉ่น

ความแค้นให้แน่นในอุรา
 ไครน็ดนะให้เจ้าเข้าไปหา
 โอหังบังอาจประมาทใจ
 เพียงเขยผู้ดังเจ้านาย
 รักรวมก็ให้ตามลูกออกมา
 อย่าหวานดอมขำไม่ยอมเป็นเมียเจ้า
 ถึงสู้ญสู้ว่าไม่อาลัย

ตกใจร้องกรีดหัวตมว
 จึ่งว่าชะเจ้าไม่เกรงใจ
 พามาใช้ว่าซำรักใคร่
 จงพาซักดับไปเสียเถิดรา
 จงเบี่ยงบ่ายไปบอกกับพ่อชา
 พิฆาตฆ่าชว่นให้มรรตัย
 จงฆ่าเราเสียเถิดให้คชษย
 จะอยู่ไปให้คนเขานินทา ฯ

— โอคฉาว —

ร้องเพลงนเรศร์ชั้นช้าง

๑ เมื่อนน

ยังชาดังดาร์แฉ่นกานดา
 เพราะรักจึงดกมาชมชน
 อนตวพนทหารชาตชาญชาย

พลายบัพพกาทว่า
 พดางว่าพมิให้เจ้าได้อาย
 จงกตาดกนความโคกให้เล็ดมหาย
 ทจะกตวความค้ายอย่าพังก ฯ

พูด

๑ ถ้าไม่ดีไหนพี่จะไปได้

ผคนกนกกอยู่คคก
 ถึงพ่อแม่จะแรมมาตามจับ
 ว่ากตาวัง้องอนให้อ่อนใจ

ถึงชนในหาน้องในห้อยคัก
 ดาดกเลดทจะเจ้าไป
 จะนบนอบค่านับตกราบไหว
 เมื่อไม่ฟังเบ็นไรกเบ็นกน ฯ

ร้องเพลงนึ่งตัด

๑ ว่าพดางทางค้องประคองกอด

นางแฉ่นแฉ่นหยกตพตวน

พราพตอจบุปรางพดางรับขวัญ
 เจ้าพลายพตณล่วมล่อคคกอดไว้

พดางร้ายเทพวิญญูจวนให้ยวนจิต
นางต้องมนต์ดลจิตคิดงไป

ขอจับนิตเถระน้องรักอย่าผดได้
เค็มใจหลงรักด้วยมนตรา ฯ

— รั้วล ๒ —

— ปี่พาทย์ทำเพลงละว้า —

— ดิดจำจวด —

ร้องเพลงเทพทอง

๑ มาจะกล่าวบทไป
แบกบนตามรอยช้างเขาทางมา

ถึงบองเปือขาวไพรอยู่ในป่า
บุกแผกแหวกคากาหาบุญชรา ฯ

— ปี่พาทย์ทำเพลงเซเลเมา —

ร้องเพลงลาวชมดง

๑ ครนถงเขาดักระบาปรามรณ
พอแต่เห็นดองราฟางอน

หยดย้นหยกกรงข้างตั้งชวร
จึงแอบซ่อนชุ่มคูอยู่แต่ไทด

[สร้อย]

จ้อยแม่นา เจ้าสุภานุวงศ์ของเรือนน้อย ๆ เอ็ดหยังยังบ่เคย จะมาร้องเลยเป็นคำเมือง ฯ

อายเปื้อนอายนเบนนบณฑิต
กูจะยิงผดเดียวเขาเมยไป

ดักผู้หญิงมาด้นทพิถัมย์
ดตบ้นยัดได้ดุกดินพด้น

[สร้อย]

— เจรจา —

ร้องเพลงลาวชมดง

๑ ยกประทับกับบ่าวไถดบ
ดุกแด่นปากกระบอกออกเบนนควน

เห็นยวดบไถเปรียงเคียงด้น
ดุกพดายบวดควนดุกบนแบน ฯ

[สร้อย]

ร้องร่าย

๑ เป็นประกายไม้กิ้งก่งหินผา เหลียวเห็นต้องรากตุ๊กแตน
ชักดาบวิ่งรามาโดยเค้น ต้องคนวิ่งออกแอ่นเด่นหันมา

— เชิด —

— พลายบัววิ่งขับ —

— อ้ายเป๋อวิ่งหนีชมชานจนหัวไปติดง่ามไม้หรือแถวลัดน้อย —
— อ้ายบองช่วยฉุดหลุดได้ ก็พากันวิ่งหนีลงมาเวทีล่างแล้วเข้าโรง —
— หลวงต่างใจกับพรรคพวกออกประตูปะวามาเวทีล่าง —

ร้องร่าย

๑ เดยวตงตรงทิศหัด ขอบขบพาสเข้าชายป่า

— อ้ายบองอ้ายเป๋อออกประตูปะวามาวังสวนมา —

เห็นบองเป๋อวิ่งเร็วไม่รอช้า พยักหน้าร้องถามเนือความไป
ฮะเฮ้ยออเจ้าทงต้องคน วิ่งตักถนหนาชดหรือเสือได้
ฝ่าดุษฎีมาว่ากระไร หนามไหนเกี่ยวบองจนบอกมา ฯ

— เจริญจิตจำอวด —

ร้องเพลงขุนบรม

๑ บदन

อ้ายบณทตฤทธรมศักดิ์ดา เป๋อบองไหวยบดักดัดท่า
มันเอาไปไว้ที่ปากกา ดกพาด่าวนอยมาชมช
ข้าแอบคนดำโพงโก้งโค้งค
ข้ากตวงหนแทบไม่พ่น รูปร่างคมช้ายทงค
เต็มประดาแม่วามนไถทน มนชักดาบเด่นดวงไถพ่น
 หอกบนทงหนอยทน
 คงหาหนฆ่าเสียแถวพอกุณ ฯ

ขับเสภา

๑ ท่านหลวงต่างใจได้ฟังว่า
ถ้าพบพานก็จะผจญให้เป็นคู่
จึงหยิบเอาเงินตราห้าตำลึง

โกรธาคัดฉันทันหัน
หยิบหอกออกนอกหมื่นคว้าง ๆ ไป
เขี่ยมงจงบานาตำแหน่งให้

— เจริญ —

ย้ายเปื้อนย้ายเปื้อนงัดใจ

รับเงินได้ไถ่แค้นมา ๆ

— เชิด —

— ย้ายเปื้อนย้ายเปื้อนนำหลวงต่างใจและพรรคพวกพากันเข้าโรงทางประตูซ้าย —

— แล้วออกขึ้นไปบนเวทีบนบ้องหน้า —

ร้องเพลงลาวเจ้าชู้ตัด

๑ มากองหวางเวงเซ่งหิน
จึงตั้งไพรให้ด้อมห้อมเข้ามา

แต่เห็นมานดย่นกนหมยา
อย่าให้พากันหนีหลบตกาย ๆ

— รว่ายปลุกตนไม้ —

— เจริญ —

ร้องเพลงเขมรสุดใจ

๑ บัดนั้น
จึงวิ่งมาเกาะเท้าบอกเจ้าพลาย
บคนเขามาด้อมเซ่งเขาไว้
เยยดยดอดแอดวนแดคน

นางตานเห็นคนมาตั้นหลาย
กระซิบนายให้แจ้งแห่งยุบ
บั้นผาหน้าไม้ดัดต้น
จะผอนปรนคุดอ่านประการใด ๆ

ร้องเพลงสร้อยสนตัด

๑ เมื่อนั้น
แก่ทะกรุดทองคำททำไ้

พลายบ้องอาจไม่หวาดไหว
ผูกคองให้เบ็นมกคด ๆ

ขับเสภา

๑ หีบผงคินด้อออกผัดหน้า
ก็แคว่กวัดกัไม่อาจจะต้องตน

ถึงอาวุธจะมาดั่งห้าฝน
แม้จะถูกดักหนไม่เบ็นไร

อุมนางพดางตั้งชนหลงมา
นางตานตามหลงระวงภย

แฉ่นแฉ่นขอขมาขมอไหว
ควบรับอาชาไนยโคดคดา ฯ

ร้องร่าย

๑ เมื่อนน
เห็นดั่งศรีแบบนงบนหลงมา
ตะดังแฉ่นตายตาไม่กระพริบ
เหมื่อนอาทตยชครลเขาเคยงจนทร

หลงต่างใจแฉ่นองบ้องหน้า
ดูได้ภาน่าชมด้วยดมกัน
ดังตอยดิลงจากฟากดวรวรค
จะข้ามนมนจคคดอด้วย ฯ

ขับเสภา

๑ ถ้าแม่แต่ก่อนนางอนงค์
นึมน้ำชุ่มเหงไม่เกรงใคร
แน่เฮ้ยเหว่ย ๆ ฮ้ายหน่มน้อย
ไม่เกรงใจใครบ้างอหังการ
จงเร่งดังตูกเข้ามาไฉ ๆ
หวัจะปลิวจากบ่าไม่ปราณี

ดั่งขอต่ออกจะยกให้
นึกขดใจนึ่งร้อนแฉ่นรวงมา
สัญญาคดถอยอปลดกษณเบนนกหนา
ไปดอบดกตกขายยดวด
แม่นนึ่งไฉสดจะเบนน
ทำอดดกจะฆ่าให้ตายปรวณ ฯ

ร้องเพลงขวัญอ่อน

๑ เมื่อนน
ได้พังกาดาวตริการ
จึงวนทาววอนเบนทางมิตร
เพราะความรกกนงนชดัดฤค
จะให้ดังโคมตรกชวค
พุ่มพวงดวงจิตจะน้อยใจ

พดายนบวปรีชาคดาหาญ
จะตอบดาร์ตามเดห้ประเพณ
โทษดกผิดขอรับได้เกศ
เฮาชวแฉ่นรกกประจักษ์ใจ
เบนนดคคดแฉ่นทกจะดังไค
ไคว่าไคว่าจะมีวดยดด้วยกัน ฯ

ร้องเพลงดวงเดือนชนเดียว

๑ เมื่อนน
ถอยคาดนถนชางคมครน

หลงต่างใจเคื่องช่นหนน
ชะกระนนเขยวหรือหออไร

พิศดุจรักประจักษ์จิต
 ตัดจิตเดี่ยวบุตรดีด้าย
 แม่แวนแวนดูนกน้อยกลอยจิต
 มาหาพ่อเกิดหนามาดี ๆ

คบคนผิดมันคงไม่ดังด้าย
 แดงหักใจเรียกถูกด้วยปรานี
 พ่อตัดติดตามมาอย่าหมองศรี
 พ่อจะผจญชั่วช้ายคนพาด ๆ

ร้องเพลงลาวครวญ

๐ ฟังเฮยฟังบิดา
 ลูกมิได้ชั่วชาดามานัย
 ได้เดี่ยวควเขาเบนผวกยอมรัก
 จะเป็นหม้ายชายดีดั่งแก้ว

นางวันท้าวว่าอนด้วยอ่อนหวาน
 อันโบราณท่านว่าเบ็นดัด
 อย่าหาญหักขว้าวไหเบณผ
 เขาคณตเคยไ้ไ้ไม่ตองกลว ๆ

ขับเสภา

๐ ท่านหลวงต่างใจได้ฟังว่า
 ยังเยื่อหึงยกคนให้พันคว
 แดงร้องดังโยธาเข้าไท
 เขาตาบเฉาะหาหนัพพะบง
 ภาแมนมนรบดีด้อยาพรน
 บาวพงนายดังวงพรงพรง

ดังใครเขาพราฆ่าดัดหัว
 เทอดทนมัวไ้บ่นจอมกระหม่อมมึง
 เฮยไ้ ๆ พวกเราเขาไ้ดัง
 อยาค่านางความนเบณดกก
 เขาตาบพนหนเดนเชนชนหม
 เบนหม ๆ อย่างชยบจะจบมา ๆ

ร้องรำย

๐ เมื่อนน
 ม้าไ้ฝนไ้จนกตเหตโยธา
 แกว้งหอกเยอกรายหมายซังคดอง
 แทงคองเจ้าพตายเบณพตายท

พตายบวหนกตบเขารบหนา
 ท่านหลวงขับอาษาเขารว
 แกว้งคดองวองไ้ทไ้ไ้
 ไ้ราครบรองวองไ้ ๆ

— เชิด —

— พระภิกษุพลาญเพชรออกเข้าขวาทน์หลวงต่างใจกับพลาญบัวไว —

ร้องเพลงดวงพระธาตุ

๐ คุณโยมเจ้าชาาชาถาม
 จังรบพุงยังยงซังชัย

เหตุผดคันความเป็นไ้
 โยมจงบอกออกไปหน้อยเกิดรา ๆ

ร้องร่าย

๑ เมื่อนั้น

อายคนจนจวนม้วยขาด
 ย่องเบาเข้าไปก้มในห้อง
 ใครจะนัดแนะไว้มิ
 ครนโยมคิดตามมาคือว่า
 ไปรดหอกไปเจ้าพระคุณอย่าดูน่าย

หลวงต่างใจแข็งแกล้งว่า
 มาดอบดักถูกเข้าในวาศ
 ถาดูกขาปรองดองก่พอก
 ทาทเหมื่อนมนเป็นดุกน่าย
 กลบหยาบเข้าอีกชกเป็นมากหลาย
 ขานอบอายแด่นทว ฯ

จับเสภา

๑ ครานั้นจึงโฉมเจ้าพลายเพชร

คิดแก่นองชายไซ้พอด

ได้ฟังดังใครเด็ดเอากัด
 แด้วพาทว่าโยมจงเอ็นดู ฯ

๑ ถึงจะหาหนพินฆ่า

จึงว่าชะพลายบวเจ้าศว

ดุกเขาเขารกตงตวงตา

กจะเขียนเตยไยบบนรอยไป

ม่งข้างไม่เจยมตวาคาศัก

จะไม่ไปเขียงอนทกรับอกมา

อย่าคิดหนวงหนกตองรภ

แม่ไม่ฟังวาทพวาวอน

ตั้งเครื่องรางของขำมาให้หมด

ดาบทกลอยอยู่ในมอन्नของใคร

รูปไม่ว่าแแต่ดอดดักคร
 หนีทำความงามอยู่หรืออย่างไร
 ข้างด้านหน้าไปพาเอามาได้
 แกล้งทำเป็นไซ้ไอมารยา
 เขยงรกดูกผุดให้เกินหน้า
 ข้างไม่หวงศรีมาตาสมุทร
 เป็นคนดคนดุกให้เขาก่อน
 จะตกรอนเตดขาดจากญาติไป
 ไปคิดคดลักม้ามมาแต่ไหน
 จงบอกไปให้แจ้งแห่งกดี ฯ

ร้องเพลงส่าริกาเขมรชั้นเดียว

๑ เมื่อนั้น

จงไปรดกรุณาขาดก

พลายบวจึงตอบคาหลวงพ
 อนควของนอन्नไม่จริง

ด้วยใจหนึ่งมกตักตุมเพราะความรัก
แต่วันเห็นมิได้เว้นว้ายปรวิง

พด

๑ มนเณเดยแคว่นหวดงพชอรว

อนผู้คนมิได้ฆ่าให้ตายไป
ซึ่งจะพากันชนไปเซียงอินทร์
ครึ่งพอไวยชนแผนแด่นคักดา
เราก็คษยอาจารย์ชาญพระเวท
พวกเรากเป็นเหล่าทหารด
ด้ชาดาปดอดดอดด้น
เหมือนด้อมอกขุนแผนแด่นเกรียงไกร
อนจะรบรบกับพลายยง
ช่วยชูชน้องไวไหยงย่น

ขับเสภา

๑ หวดงต่างใจนึ่งพ้งบนหงมา

ทงพระกาญจนบรแตะพไวย
ชนแผนพลายงามพชมพด
ยงอยแด่หม่อมพศัรมาดา
เคยงอยในครรรณนอกคน
ดงดบมมากชานาน
ทงจรมได้ผดพไวยนค
พิเคราะห์ไปทกตั้งเห็นจริงจิง
จรงถามด้วยดวาชตน
โยมทงต้องขอของเรอนนชอโร

อกจะหักมอดม้วยด้วยผู้หญิง
ไม่ทนกกรงครกคดจิงผิดไป ๑

จะต้งกตบคั่นคักระไรได้

เพราะเกรงใจเจียมคักดัวพ่อตา
คงเดี๋ยจ่มดั่งถักด้อย่างงฆา
เคยมชยได้มาซึ่งบร
เรองเดชดอชยในกรงศรั
แดวกได้มาชบนคใจ
เทยวหากนกดางบาชาจบได้
ดากเปรียบเทียบได้กับพาวน
หวดงพจางจคคดเรองอน
ต้งนางคั่นแคว่นคองบวรดิษ ๑

ไดยนชอศัรมาดาให้ต้งดัย

กนกได้เมอชยอชยธา
ทงด้ามคนว้ายปาวณนานหนกหนา
มดกยาคนหนงพงจะครดาน
เมอกมาเมองบนบนนายบาน
เอะแควจจะเป็นหาดนดอกกรมมง
ค่นารักงามด้อมอาคมชดง
ไม่พลาดพดงคกถกคพไวย
นเรอชยเมองบนบรเวมเมองไค
จงบอกไปแต่เดิมแรกเรมมา ๑

ขับเสภา

๑ ความจริงท่านชคนเพชร
โยมผู้หญิงชานศรีมาดา

ฟังความถามเสร็จจึงบอกว่า
บิดาชื่อว่าเจ้าหมื่นไวย ๑

พูด

๑ ท่านชนแผนเป็นบุผประเสริฐ
เคหาอยู่หน้าวัดตะไกร
รูปเป็นพชายชอพลายเพชร
โยมผู้หญิงตั้งมาว่าอย่ากลัว
เป็นนายใหญ่ในบ้านจอมทองน
แต่ถามเขาชาวเรือนพูดเชื่อนไป

ถ้าเด็กดีต่อท่านทหารใหญ่
คนนั้นไซ้เป็นน้องชอพลายบัว
แจ้งเสร็จตามจริงจงรท
ให้มาหาอาค้วหลวงต่างใจ
ไม่วิตแห่งหนตำบลไหน
แม่สืบได้เรื่องรอนคงผอนคลาย ๑

ร้องรำ

๑ ฟังเรื่อง
วงเขาสวมดอดอกอดหาดนชาย

ทั้งหอกเป็รื่องออชอใจคหลาย
พุ่มพ่ายชดนาโคกาดัย ๑

— โอคเฒ —

พูด

๑ ออไม่วัความจริงเท่ากัถอย
ยังกระนงยงคดถึงพหมื่นไวย
ฝากพศรีมาดาแะลกรัก
เมื่อทุกขภยจะได้เห็นหน้ากัน

เจียนจะฆ่าหาดนน้อยเดี่ยให้ได
จนบรรตยว้างด้าวพัน
เป็นห่วงนักรักใจด้วยหาดนขวัญ
มีธุระอะไรนจรงชนมา ๑

— เຈຈາ —

หลวงต่างใจ — เออ, พ่อหาดนรัก, พ่อพากันชนมาจนถงเมองน มีกจธุระประการใด
หรือตงใจจะมายเยี่ยมอา?

พลายเพชร — หาดนทงต้องนมเือง แคนเคองนางสรวัยฟ้า มันหยาบขำผจกคค
พยาบาท ยุให้พลายยงตั้งพวกไปพิฆาตคุณโยมศรีมาดา แดวปล้นเอา

ทรัพย์ดังของทองเงินตราบรรดา แต่เคราะห์หัดเคราะห์ของแม่ศรีมาดา
ยังไม่ถึงชาติ พวกมันพันคอคนโยมพลาดมาลูกเอาหัวโหด แผล
แดงคุดคอกเลือดตกในพดตกรเอนไปค้างอยู่บนแผ่นดิน กระเด็น
พัดไหลไปปะทะคืบบันไดศาลานาททาวจนวิ่งเข้า ท่านลัมภารมาพบ
เขาจึงบอกให้เขาช่วยกันยกคนโยมขึ้นไปรักษา ช่วยกันหาหยูกยา
ทาแผลแก้ไข คุณโยมจึงไม่บดขยี้รอดพ้นคนชั่ว

หลวงต่างใจ — ชีว, มันช่างอปรีย์ใจร้ายกาจ คนอะไรบาปไม่รู้จักกรกพรกรกพอง
พยายยมนภพ ๆ นอง ๆ พอเคยวนกับหลานนา

พลายเพชร — นนทะชคุณโยมอา, รูปคิด ๆ แดงม่นองโตเจ็บใจนักเจ็บใจหนา พอ
ช่วยกันรักษาคุณโยมศรีมาดาทุเลาได้ ก็ตั้งใจจะมาหาคุณโยมอาให้
ช่วยคิดอ่าน จะตอบแทนชายคนพาดใจอาธรรม

หลวงต่างใจ — ถ้ากระนั้น นิมนต์รับไปบ้าน คำนั้นจะได้พากันไปหาท่านลัมภาร
ทวด ให้ท่านช่วยตั้งหาตาเพศเบญจกฤหัสถ์เคียงก่อนนะหลานรัก แดง
รวบรวมไพร่พลให้พร้อมพรกรบยกกันขึ้นไป ตัดานเชียงอินทรีเสียให้
ได้ในคนพรงนทเดียว หรือหลานจะคิดเห็นเป็นประการใด

พลายเพชร — เรืองพลไพร่ชน รูปไม่อยากจะรบกวนให้ลำบาก ขอออกปากรบกวน
เอาแต่ตัวคุณโยมอาไปด้วย กับขอให้ช่วยจัดหาผู้คนไปแค่เพียงเล็กน้อย
พอใช้ด้อยทาบหามงานโยธา รูปคิดจะไปผูกพันเขาข้างหน้า แดงใช้
เวทมนต์คาถาทำพิษปลุกเด็กชนไชเป็นไพร่พล

หลวงต่างใจ — ถ้าเรอกิดจะไปผูกพันพยนต์แดวปลุกเด็กชนไชรบได้เช่นนั้นก็ด้นกหนา
ถ้ากระนั้น จงพากันไปบ้านอาเคยวนก่อนเถอะ (หันไปเรียกแว่นแก้ว)
แม่แว่นแก้ว ๆ

แว่นแก้ว — เจ้า

หลวงต่างใจ — ชวนพี่เขาไปบ้านเราก่อน

นางแว่นแก้วทำเอียงอายรับ "เจ้า" แล้วพร้อมกับพลายบัวเข้าไปไหว้ —

ขับเสภา

๑ พลายบัวแค้นแค้นเจ้ากราบไหว้ หดห้วงต่างใจออกจวบถูลงหลังหน้า
รับขวัญชนหลานไปบ้านอา ตั้งให้บัวจูงม้าต้องตัวไป ฯ

— เชิด —

— ตัวละครกลงเวทีล่าง —

เปิดม่าน

— หดห้วงต่างใจพูดกับพลายเพชรไปพลางว่า —

— “สีกเสียดำวันนี้เถอะนะหลาน, แล้วจะได้อรับชกกันขึ้นไปตีตามให้ทันกันพรุ่งนี้” —

จบฉากที่ ๕

ฉากที่ ๖ ด้านนครเชียงใหม่

เวลาค่ำ

— ป้าพาทย์ทำเพลงสารการ —

เปิดม่าน

— ทำเป็นฉากท่งเขียนเป็นป้ามองแลเห็นค่ายอยู่ไกลๆ —

— มีหุ่นทญ้ำคาและศาลเพียงตากับเครื่องบัดพลีสังเวจจิตไว้พร้อมแล้ว —

— มีเตียงสำหรับนั่งทำพิธี —

— พลายเพชรนั่งอยู่บนเตียงกำลังทำพิธีปลุกเสกหุ่นทญ้ำ —

— เห็นหดห้วงต่างใจพลายบัวและพลไพร่ร่วมอยู่ด้วย —

ตอนที่ ๑ ป้าไกลีด้านนครเชียงใหม่

ร้องเพลงเชอ ๒ ชั้น

๑ พลายเพชรนั่งชาวดีไปเคียง เครื่องตั้งเวียงวางเรียงอยู่ใต้
พร้อมคัถ์ควาอาวรุททุกอย่างไป ดำรงมใจร้ายมหามัถย์กัถ์ไป ฯ

ขับเสภา

๑ พลายเพชรจึงอ่านโอองการ

เจ้าคงพงบาดำระพัน

ทวเถื่อนแถวถาดังขร

ได้เห็นจริงแท้แต่ดำนาย

ฝูงผดขำจเหตภาตพราย

เบามนตากาขับขับพณ

ชมมมเทพทุกสถานในไพรธัญท์

ทงบเจ้าเทวณูตมิงพราย

รับจรเร็วมามากหลาย

ไพร่พดทงหลายไม่เห็นกัน

กินเหล้าเมามายพดเลี้ยงตน

ปลุกหุ่นทงนนดุกขนา ๑

— ปี่พาทย์ทำเพลงเช่นเหล่า — รว —

— พวกหุ่นญาค่อยๆ กระดิกตัวทีละน้อย แล้วลุกขึ้นยืน —

— จับอาวุธเข้าแถวมีพวกเท็งบ้องกลองยาว —

— หุ่นที่จะถอคับให้ถอคับมือหนึ่ง ถอดาบมือหนึ่ง —

ขับเสภา

๑ ครานมจิงโฉมเจ้าพลายเพชร

แถวอ่านเวทนายารายณกดาถายา

จัดทพหุ่นเสร็จให้เดินหน้า

ให้คนเห็นเป็นพม่าไปทงทพ ๑

— รวพม่า —

— หลวงต่างใจ พลายเพชร พลายบัว ที่แต่งเป็นพม่าออก —

ร้องเพลงกราวรำพม่า

๑ มัดคบบรมมอถอชดไฟ

ดาวเดือนเกิดอนเมฆมวพยพ

ทงเกิดเทงเบ้งมางฉ่างฉ่าง

พดหุ่นหนุนแน่นเบ้นระนาอ

พอดักได้เวดาคณนอนหดับ

ให้ดำทบของมดกลดองยาว

คบบแดงดาดคงตั้งเลี้ยงฉาว

เลี้ยงเกรียวกราวเกิดอนทพไปคบบพณ ๑

ร้องเพลงพม่าทุ่งเล

๐ ทุ่งเล ทุ่งเล กระทุงกระทุงช่วยแหว เห เห เฮ เฮ

ชอกระแมชวดยมอ ชะระ ชะระ กระแม ชวดย มอ

เห็ด เด เด เด เดระ เห็ด เด เด เด

เห็ด เด เดระ เดระ เห็ด เด เด เด ๗

— กองทัพเดินลงเวทีล่าง —

บัตมาน

ตอนที่ ๒ ด้าน

เบตมาน

— บัพทย์ทำเพลงเชิด —

— เห็นประกาศค่ายด้านนครเข็ญอินทร์ —

ร้องเพลงดาวลอดค่าย

๐ บัตน

มือควาฉานังพนพงพด

ตั้งไพรไพรรักษาหน้า

ผางผางตงดนด้นมา

พลท่นหม่นวงบักเข้าค่าย

บันบักรุกได้เห็ดไพริน

ต่างคนตระหนกตกใจ

เพี้ยฮ้ายตกใจเค็มประกาศ

เพี้ยฮ้ายตกใจไม่มีขวัญ

ตัวฉนควยหอกวงออกมา

บันมยมนเขาเถิดหา

ได้หาทกนดรดกคน

ทงถ่านนายเขาหักด้านทกษณ

ชาวด้านกตังจะด้นด้นชา

เรียกหาบ่าวไพร่ได้พร้อมหน้า

ทนเขาฮายบาหลังคร ๗

— เชิด —

— เพี้ยฮ้ายท่น — พลท่นพม่าได้ —

บัตมาน

จบฉากที่ ๒

ฉากที่ ๗ ห้องพระโรง นครเชียงใหม่

เวลากลางวัน

— บัณฑิตทำเพลงผั่งโจง —

เปิดม่าน

— พระเจ้าเชียงใหม่เสด็จออกราชการ —

— มีอุปฮาด, พระยาแมน แสนคำอิน และอำมาตย์ราชบริพารเฝ้าอยู่พร้อม —

ร้องเพลงผั่งโจง

๐ เมื่อนั้น

พลายยังองค์เอกภิเชกศรี

ได้ครองเวียงเชียงใหม่แต่นั้น

ประทับที่พระโรงรัตนชัย

ครั้นบังคมลัทธิชาตราชกิจ

ที่ขอบผดึกให้ทำตามบรรหาร

บรรดาเหล่าชาวประชาชาราชการ

ตั้งตำราญถนอมทอทองพารา ฯ

— เจริญ —

พลายยัง — อันหมื่นแสนดาวเหล่าพญาแสนนิกม ตั้งหทัยมาผดุมดโมสร พอมกัน

ตั้งมอดแดงกา

เสนา — ดาตุ ดาตุ เจ้าเหนือหัว ข้าเจ้าหมื่นแสนดาวเหล่าพญาตั้งมอดมาดโมสร และ

ผดุมกันพอมมุดแดงบาทเจ้า

— เพี้ยอ้ายคลานเข้าเฝ้าอย่างตกประหม่า —

ร้องรำ

๐ เหลือบเห็นเพี้ยอ้ายมากกราบกราน ดนตางนงกตกประหม่า

จึงตรัสถามไปพดนมทนชา

เพี้ยอ้ายเข้ามาว่ากระไร ฯ

— เจริญ —

พลายบง — ไผ่มาบงอยู่ป็น เพี้ยอายแม่นก่อ

เพี้ยอาย — แม่นแคว้นบาทเจ้า

พลายบง — ต้มเหตอะหยังมา หนาเบตชะเตตชะเหียงแห่งคำ บ่านผะนงบกกา ตุ่น
เยาะเหยาเขามาตักหนาเกาด้นามหอกคำ ยอนเหตอะหยังบะเฮย

ร้องเพลงล่องน่านเล็ก

๐ บदन

จิงกราบทุกไปพันท้นใด

บदनมพมาพตกวาพน

ชาเจากบชาวดานตานคอต

เพี้ยอายควด้นทวนไหว

ชวดชาวยไคมาต

บกบณคตานชานกรวงศร์

กแพพายไพรจงหนมา

— เจริญ —

พลายบง — บะเพี้ยอาย ชาหอด้อยกษาคายคันทาง เบนจะไคตู่จิงตวงวาทคายคันทาง
แตกบศศรว ตู่แถมต่นหนามาแตกนเคียว ตู่ยักอว่าโทล้าของตู่มาเคียว
มจตนก ชาจกต่งตงอาญาชาหอดาย ตู่บ่งวอคนฮ้าย บักวชาแตกา

เพี้ยอาย — กวแควเจ้า

ขับเสภา

๐ ฟังเหต

เหมฮายเพี้ยอายอหังการ

มอบหมายเตตชาตอาชญาดีท

มัวเดิงเหตอ้านาจประมาทใจ

จิงตาวตตวตตต่งแต่นคาน

จกักกับทพหนาคุมมาแทน

ทรงเดชแสนพิโรชโกรธหนักหนา

กวางใจให้รักษาด่านเวียงชัย

ใครทำผิดตงอาญาถึงฆ่าได้

พวกพมามันจึงได้มาเหยียบแดน

ทำนวุตถนุยทศคาส์ตวตตต่งแต่น

ไปแก้แค้นไพรตบประจัญ

ตัวเราจะกำกับเป็นทพหลวง
แสนคำอินทราภิรมย์มงคล

จงยกดวงหน้าไปอย่าได้พริ่น
ออกมาจกพดขันธ์ตามบัญชา

— เสมอลาว —

เปิดมาน

— บัพทยาทำเพลงกราวลาว —

— พลเชียงอินทรีออกเวทีล่าง — แสนคำอินทรีมาออกตรวจพล —

— พลายยังออกมาตรวจพลแล้วขึ้นเกยทรงช้าง —

— เดินทัพ — เข้าโรง —

จบฉากที่ ๗

ฉากที่ ๘ สนามรบ ใกล้ด่านนครเชียงอินทรี

เวลากลางวัน

— บัพทยาทำเพลงเชิด —

เปิดมาน

— กองทัพเชียงอินทรียกออกเวทีล่างแล้วขึ้นไปตั้งเวทีบนด้านซ้าย —

ร้องเพลงลานนา ๑

๑ ครนถงต้นมยุทให้หยุดทัพ ดังกำขบดงคายให้แน่นหนา

ทั้งนายหมู่ นายหมวดคอยตรวจตรา ดูกัทำศึกใหญ่อย่าไว้วาง

— ทำเพลงพม่าได้ลวด —

— กองทัพหลวงต่างใจ พลายเพชร พลายบัวออกประตู่ชวนขันบันไดไปเวทีบน —

ร้องเพลงพม่าได้ลวด

๑ หลวงต่างใจขันพิพาสีผ่าน พลายบัวหลานควมม้านัดขยับย่าง

พลายเพชรราชาชนช้าง ค้อนพลหุน่วงวางเข้าชิงชัย

— กองทัพหลวงต่างใจ พลายเพชร พลายบัวขึ้นเวทีบนไปตั้งด้านขวา —

ร้องรำยรู้ด

๑ พดหุ่นอีกหาญราญไพริน
พดหุ่นหน่วงเขาซงชัย

พดเขียงอินทรีต่อคานไม้หวนไผ
โดดได้หาหนกระซนชด ๖

— เชิด —

— พดหุ่นรบกับพดเขียงอินทรีฟ่ายหนึ่นมาถึงหน้าม้าแสนคำอิน —

ร้องเกริ่นลาว

๑ เมื่อนน
ขับพาสดโตบจจามตร
มองเขมนแแต่เห็นหลวงต่างใจ
เพ่งพณจลรยาตอาการ
เหวยเหวยฮะเฮยนายพม่า
ขอเรยงเลียงไวโยกอด

แค้นคำอินเดือดดาลทะยานจิต
ตามคิดบกกบั้นประจัญบาน
ถอหอกใหญ่ชนมาหนาทหาร
แฉวกด้าวด้าวปราศรัยไปทบท
ทวนเบนจอมโยธามาหรอน
มารวรวรบรุกบุกพารา ๖

ร้องเพลงพม่าอาโก^(๑)

๑ เมื่อนน
เราหรือขอไปดูลดา
เรองเคสด้วยเวทอธรบ
แซกฝรังทงทะแวกะแซมอญ
ยังแต่ชานนทรวเขียงอินทรว
ไมรู้จักเราหรือคอประกาพ

หลวงต่างใจทำด้าเนยงเลียงพม่า
ยกมาจากอังวะพระนคร
ชจรจบชานนทรวดินกระฉอน
กยอมนอนดีโรราบดงกราบกราน
ถอดแขงขอคตคตคาน
จะมาผดญูเขียงอินทรวให้ถ่นไป ๖

ร้องเพลงลานนา ๒

๑ เมื่อนน
แก่งทวนเงงวาวาเขาไป
เรานมขอแค้นคำอิน
เองหรือมขอวาพระกาพ

แค้นคำอินแค้นเหลดจนเหงอไหล
อย่าอดอ้างเอ็งไซ้จะวายปราณ
รู้ถ่นได้ยคำดัตรวาจหาญ
กจะผดญูเลียงให้ยบดงฉับพถ่น ๖

ร้องรำ

๑ คำพาดทางขับอาชาชาติ
หลวงต่างใจไกลโหมเข้าโรมัน

องอาจว่าทวนสวนถัด
แกดงมิดฝนพาดตพดงถอยหลังมา ฯ

— พญาเคน —

ร้องรำ

๑ แด่นคำอินไตทกกระหน้า
ขยับหอกแทงนับลูกอร่า
หลวงต่างใจโตดฆางว้างเข้าจับ
พวกเขยงอินทรวงพรกรเข้าไป

หลวงต่างใจแดรงทำเป็นเลี้ยท่า
แด่นคำอินตกมากกระเด็นไป
เตะบับรวบรตมคมอไฟ
หมายชิงชัยรบสู้เขากูนาย ฯ

ร้องรำ

๑ เมื่อน
จึงได้ช้างไต่รุกบุกตาย

พลายเพชรชนสมลัหมาย
พลเขยงอินทรวแตกพ่ายกระจายมา ฯ

ร้องเพลงลาวหัวเรือ

๑ เมื่อน
ขับขช้างทรงตรงออกมา

พลายยังแด่นพิโรธโกรธหนักหนา
ไต่พดหุ่นหนูกถาเตดิดไป ฯ

ขับเสภา

๑ ครานนังโหมเจ้าพลายเพชร
แมนผมอดจริงจะชิงชัย
คำพาดทางดงจากคชา
พลายยังถูทราแกดวกถาครน

ใจเค็ดรองว่าเหวยเฮ้ยนายใหญ่
ดงจากชางกอนเบนโรมาดักน
แดวรายราท่าทาเยยหยน
ดงจากคคคชาพดนทนต์ ฯ

— พลายบวรลงจากม้าถัดเข้ารับหน้าพลายยัง —

ร้องรำ

๑ เมื่อน
รบดงจากอาชาไม้ฆา

พลายบวรลงไปกูไม้หน
แกว่งดาบวงองราเข้าไป ฯ

เรื่องร้าย

๐ เมื่อนั้น

ควงดาบถนัดวงเขาสงขย

พลายบวกลบกดดอกแสดงหลดกลด

พลายยงพนผดหวดอินทรี

พลายยงองอาจไม่หวาดไหว

หมายใจจะตั้งหารผดาญชวิ

เดยวดอรอราท่าทำหน

คตอติหาญคตอหาญเขาราวญรอน ฯ

— สรห่ม่า —

ขับเสภา

๐ พลายยงถอยหลังพดงเดี่ยหลด

พลายบวโยนดาบผิงโตดตังกร

หลดงต่างใจโตดผางวางเขาสงขย

จึงตั้งให้ไพร่พดณรงค

ดาบหักหลดกระดูกเค้นเบ้นดองทอน

พลายยงแรงขอนถดถาง

รับถวมอมครดรวบตั้ง

กรูตรงไวกวงเขาสงขย ฯ

— เชิด —

— พลท่นรกลั้พลเชียงอินทร์แตกพ่ายหนีไป —

เรื่องกราวรำ

๐ เมื่อนั้น

จับได้พลายยงตั้งใจ

ดำนนายยงค์จมนี่ไหน

ตั้งพดไกรยาตราเขาสงขย ฯ

บิตม่าน

จบฉากที่ ๔

จบเรื่อง

เพลงพม่าอาโก

(ดูหน้า ๒๓)

[บท]

๑ เมื่อน

หตวงต่างใจทำด้าเนียง —
— เตียงพม่า

เราหรือขอไปสุ่พดา

ยกมาจากอ้งวะ —

— พระนคร

เวองเคชดวยเวทชรบ

ขจรจบบรานนท —

— ดนกระฉอน

แซกฝรงทงทะเงระแซมอญ

กัยอมอฉนดีโรวบ —

— ดงกราบกราน

ยงเคชานนทชรเชยงอินท

ถอดแซงขอ —

— คัดต่อต้าน

ไมรู้จกเราหรือคอประภาพ

จะมาฉดาญเชยงอินท —

— ให่ฉนไป ฯ

[สร้อย]

อาโกละยา อาโกละยา หย่าเล
เทล์เลเลเลเทล์เทล์เล เล้เล้ เทลเลเทล์

อาโกละยา อาโกละยา หย่าเล
เทล์เลเลเลเทล์เทล์เล เล้เล้ เทลเลเทล์

อาโกละยา อาโกละยา หย่าเล
เทล์เลเลเลเทล์เทล์เล เล้เล้ เทลเลเทล์

อาโกละยา อาโกละยา หย่าเล
เทล์เลเลเลเทล์เทล์เล เล้เล้ เทลเลเทล์

อาโกละยา อาโกละยา หย่าเล
เทล์เลเลเลเทล์เทล์เล เล้เล้ เทลเลเทล์

อาโกละยา อาโกละยา หย่าเล
เทล์เลเลเลเทล์เทล์เล เล้เล้ เทลเลเทล์

ว.ร. ๑๑๖

๑.

หนังสือความรู้ ศิลป ทางนาฏศิลป์ และ ดุริยางคศิลป์

มีจำหน่าย :—

๑. ดุริยบัตรละครเรื่องต่าง ๆ (บางเรื่องหมด)	ราคาเล่มละ	๒.๐๐ บาท
๒. บทละครคนเรื่องรามเกียรติ์	ราคาเล่มละ	๒.๐๐ บาท
๓. บทละครคนเรื่องอุณรุท	ราคาเล่มละ	๒.๐๐ บาท
๔. บทละครคนคอนพระอภัยมณีพบนางตะเวง	ราคาเล่มละ	๒.๐๐ บาท
๕. บทโขน — ชุด — ปราสาทนาถูร	ราคาเล่มละ	๓.๐๐ บาท
๖. บทละครคนเรื่องสุวรรณหงส์	ราคาเล่มละ	๓.๐๐ บาท
๗. บทละครคนเรื่องอิเหนา	ราคาเล่มละ	๓.๐๐ บาท
๘. บทโขน — ชุด — หนุมานอาดา	ราคาเล่มละ	๓.๐๐ บาท
๙. บทละครคนคอนพลายเพชรพลายบัวออกศึก	ราคาเล่มละ	๓.๐๐ บาท
๑๐. เครื่องแต่งตัว โขน ละครคน	ราคาเล่มละ	๕.๐๐ บาท
๑๑. โขนภาคคัน	ราคาเล่มละ	๓๐.๐๐ บาท
๑๒. ตำราไหว้ครู โขน ละครคน	ราคาเล่มละ	๓๐.๐๐ บาท
๑๓. งานสังคดศิลป์	ราคาเล่มละ	๒๐.๐๐ บาท
๑๔. ดัชนีเรื่องอุปารากร	ราคาเล่มละ	๒๐.๐๐ บาท
๑๕. ดนตรีสำหรับประชาชน (ฉบับรวมเขียนเล่ม)	ราคาเล่มละ	๓๐.๐๐ บาท
๑๖. อธิบายนาฏศิลป์ไทย (มีภาพมาก)	ราคาเล่มละ	๔๐.๐๐ บาท
๑๗. Siamese Music	ราคาเล่มละ	๓๐.๐๐ บาท
๑๘. The Preliminary Course of Training in Siamese Theatrical Art	ราคาเล่มละ	๒๕.๐๐ บาท
๑๙. Classical Siamese Theatre	ราคาเล่มละ	๓๐๐.๐๐ บาท

เชิญเรียกซื้อได้จากเจ้าหน้าที่ ณ โรงละครศิลปากร